

Таким чином, партнерство Україна та ЄС у сфері інформаційної безпеки дозволить не лише захистити український інформаційний простір, а й робить Україну важливим елементом європейської інформаційної системи безпеки.

Список використаних джерел

- Кришталь, Б. (2024). Інформаційна безпека України в контексті євроінтеграції. *Київський національний університет імені Тараса Шевченка*. Режим доступу <https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/2112/files/0272b88d-fb7b-412a-a591-5dd7c7f98766.pdf>
- Разом – на захисті кіберпростору: Держспецзв’язку, НКЦК та ENISA підписали угоду про співпрацю. (2023). *Державна служба спеціального зв’язку та захисту інформації України*. Режим доступу <https://cip.gov.ua/ua/news/razom-na-zakhisti-kiberprostoru-derzhspeczv-yazku-nkck-ta-enisa-pidpisali-ugodu-pro-spivpracyu>
- Шевчук М. О. (2024). Сучасні виклики і загрози в сфері інформаційної безпеки держави. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. (6). Режим доступу http://apnl.dnu.in.ua/6_2024/27.pdf

Володимир СЕМЕНЮК

аспірант за спеціальністю політологія
Волинський національний університет ім.
Лесі Українки

ДЕМОКРАТИЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНИ: ВІД ПОСТРАДЯНСЬКОЇ АВТОРИТАРНОЇ СИСТЕМИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Тема демократичної трансформації є надзвичайно актуальною для багатьох країн, зокрема для України, яка протягом останніх десятиліть перебуває на шляху переходу від пострадянської авторитарної системи до демократії. Демократична трансформація охоплює не лише політичні, а й економічні, соціальні та культурні зміни, що мають на меті створення більш відкритого, прозорого і підзвітного уряду, який служить інтересам громадян.

Демократична трансформація – це процес переходу від авторитарного або напівавторитарного режиму до демократії, коли державні інститути, політична культура і громадські практики змінюються таким чином, щоб забезпечити більш широку участь громадян у політичному процесі, гарантувати основні права і свободи, забезпечити верховенство права і створити механізми підзвітності влади. Цей процес зазвичай супроводжується змінами в інституціях,

політичних партіях, системах управління та економічних структурах (Литвин, 2024).

Протягом демократичної трансформації особливу увагу приділяють реформуванню інститутів, таких як судова система, законодавчі органи, а також системи забезпечення прав людини та свободи слова. Базові цінності демократії, включаючи плюралізм, свободу вибору, рівність перед законом, право на освіту і розвиток, повинні бути закріплені на рівні конституційних і правових норм.

Процес демократичної трансформації в Україні є досить складним і багатограним. Україна, проголосивши свою незалежність у 1991 році, вступила на шлях побудови демократичної держави. Однак цей шлях був сповнений як досягнень, так і серйозних проблем. Протягом першої половини 1990-х років Україна проходила через численні політичні та економічні труднощі, що визначалися нестабільністю урядів, корупцією, відсутністю інституційних механізмів для ефективного управління та боротьбою за вплив між різними політичними елітами.

Важливими етапами демократичної трансформації України стали наступні.

Помаранчева революція 2004 року, яка стала результатом протестів проти фальсифікацій під час президентських виборів. Цей рух став ключовим моментом у боротьбі за демократичні права та свободи в Україні і сприяв політичним реформам, що забезпечили більшу прозорість виборчого процесу.

Євромайдан 2013–2014 років та Революція Гідності стали наступним важливим етапом демократичної трансформації, коли українці, виступаючи проти корупції та авторитаризму, вимагали змін в управлінні державою і підвищення рівня життя. Ці події стали початком масштабних реформ, спрямованих на створення більш демократичного та правового державного устрою.

Реформи після 2014 року: Після Революції Гідності Україна здійснила ряд важливих реформ, зокрема в політичній, економічній та правовій сферах. Було посилено боротьбу з корупцією, реформовано судову систему, децентралізовано владу, а також здійснено низку економічних реформ, спрямованих на інтеграцію з Європейським Союзом.

Одним з найбільш важливих факторів демократичної трансформації України є її співпраця з міжнародними організаціями, зокрема Європейським Союзом та НАТО. Ці організації активно сприяють реформуванню інституцій, підтримують інтеграцію України в європейське співтовариство і допомагають реалізовувати стратегічні цілі країни на шляху до демократії.

Підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році стало важливим кроком на шляху до реформування України. ЄС підтримує демократичні ініціативи в Україні, надаючи фінансову допомогу для проведення реформ, зокрема в судовій, антикорупційній та економічній сферах. ЄС також допомагає Україні адаптувати законодавство до європейських стандартів, що є важливою частиною

демократичної трансформації. Співпраця з НАТО після 2014 року має велике значення для зміцнення безпеки України та її інтеграції в європейську систему колективної безпеки. Крім того, співпраця з НАТО сприяє розвитку реформ в оборонному секторі, що є важливим аспектом демократичної трансформації країни (Барановський, 2017).

Попри значні успіхи, Україна стикається з численними викликами на шляху демократичної трансформації. Незважаючи на значний прогрес у боротьбі з корупцією, ця проблема залишається серйозною перешкодою для демократичного розвитку України. Корупція проникає в усі сфери життя – від державних органів до бізнесу. Часто реформи в Україні здійснюються без достатньої координації між різними гілками влади та інституціями, що призводить до затримок і навіть зворотного ходу у деяких сферах. Війна на сході України та анексія Криму Росією значно ускладнили процес демократичних змін. Безпекова ситуація безпосередньо впливає на внутрішню політику, економіку та суспільну стабільність.

Отже, демократична трансформація України є складним і багатограним процесом, який потребує часу, ресурсів та внутрішньої підтримки громадян. Україна вже досягла значного прогресу в демократичних перетвореннях, однак залишаються серйозні проблеми, які потребують вирішення, зокрема боротьба з корупцією, поліпшення правового середовища та зміцнення безпеки країни. Важливим фактором у подальшому просуванні демократичної трансформації є співпраця з міжнародними партнерами, такими як ЄС і НАТО, що допомагають Україні на цьому шляху.

Процес демократичної трансформації України після здобуття незалежності у 1991 році мав суперечливий та нерівномірний характер. Одним із основних чинників, який надавав імпульс для інституційних реформ, стала співпраця з міжнародними організаціями, зокрема Європейським Союзом (ЄС) та Північноатлантичним альянсом (НАТО). Прагнення України до європейської інтеграції та євроатлантичної безпеки стало не лише зовнішньополітичним пріоритетом, але й інструментом внутрішньої трансформації, спрямованої на розбудову демократичних інституцій, зміцнення верховенства права та боротьбу з корупцією (Сіренко, 2018, с. 67).

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році стало визначальним кроком на шляху до європейської інтеграції. Цей документ містить вимоги щодо реформ у сферах правосуддя, державного управління, боротьби з корупцією, дотримання прав людини (Угода, 2014). У результаті український уряд ініціював глибоку трансформацію державного управління, реформу судової системи, впровадження прозорості у публічних фінансах (Україна, 2022).

Крім того, адаптація законодавства до норм ЄС сприяла зміцненню інституційної спроможності органів влади. Зміни торкнулися і сфери місцевого

самоврядування – розпочалася децентралізація, яка сприяла підвищенню ефективності місцевої влади та її підзвітності громадянам (Сіренко, 2018, с. 67)

Хоча НАТО є військовою організацією, її партнерство з Україною значною мірою стосується демократичного реформування сектору безпеки та оборони. Однією з ключових вимог НАТО є забезпечення цивільного контролю над Збройними силами, прозорості оборонного бюджету, реформування сектору безпеки відповідно до демократичних стандартів (Relations, 2025).

У 2018 році Україна закріпила у Конституції стратегічний курс на членство в ЄС та НАТО, що ще більше інституціоналізувало демократичні перетворення. У 2023 році була створена Рада Україна – НАТО, яка поглибила політичну взаємодію та контроль за виконанням реформ (Relations, 2025).

Громадянське суспільство стало важливим посередником між владою, ЄС та НАТО, сприяючи впровадженню реформ та моніторингу їх виконання. Саме активність громадських організацій дозволила просунути антикорупційні ініціативи, реформу поліції, децентралізацію, електронне врядування (Барановський, 2017).

ЄС та НАТО надають фінансову та консультативну підтримку громадським організаціям, що зміцнює інституційну сталість демократичних практик в Україні. Також розширилася участь громадськості у політичному процесі, що є ознакою консолідації демократії (Relations, 2025).

Після повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році співпраця з ЄС і НАТО отримала нове стратегічне значення. ЄС надав Україні статус кандидата на членство, а НАТО – поглибив політичну та технічну взаємодію. У 2024 році була підписана двостороння безпекова угода зі США, яка передбачає підтримку реформ безпеки, захисту прав людини, демократичного контролю та інституційної спроможності (Двостороння, 2024).

Ці дії сприяли подальшій інтеграції України у західні інституції та прискорили інституційні зміни, незважаючи на умови війни (Литвин, 2024).

Висновки. Співпраця України з ЄС та НАТО є потужним фактором демократичної трансформації. Вона стимулює інституційні зміни, які забезпечують прозорість, підзвітність та ефективність державного управління. Під тиском ззовні та завдяки внутрішньому громадянському тиску Україна змогла здійснити низку реформ, які наближають її до стандартів західних демократій. Цей процес залишається незавершеним, проте європейський та євроатлантичний вектори розвитку є ключовими дороговказами для майбутньої інституційної трансформації держави.

Список використаних джерел

Relations with Ukraine. (2025). *NATO Official website*. Retrieved from https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_37750.htm

- Барановський, О. (2017). Вплив громадянського суспільства на процес європейської та євроатлантичної інтеграції: український контекст. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 3 (89). Retrieved from https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/baranovskyi_vplyv.pdf
- Бобко, М. (2023). Європейська інтеграція України в світлі конституційного права. *Український часопис конституційного права*. (2). 61-68. doi: <https://doi.org/10.30970/jcl.2.2023.6>
- Двостороння безпекова угода між Україною та Сполученими Штатами Америки. (2024). *Офіційне представництво Президента України*. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/news/dvostoronnya-bezpekova-ugoda-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchenimi-91501>
- Литвин, В. (2024). Політичні й інституційні перешкоди та ризики завершення демократичного транзиту і європейської інтеграції та шляхи їхнього подолання: кейс України як винятковий на тлі інших країн Європи. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. (Т. 50). 120-152. Retrieved from <https://mhpi.chnu.edu.ua/mhpi/article/download/165/158>
- Сіренко, К. Ю. (2018). Євроінтеграційна політика України: позитивні та негативні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. (22, ч.3). 65–68. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/25349>
- Шишкін, І. et al. (2023). Міжнародні відносини Україна – НАТО: сучасний стан і шляхи розвитку. *Journal of Innovations and Sustainability*, 7(3), 02. doi: <https://doi.org/10.51599/is.2023.07.03.02>.
- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. (2014). *Верховна Рада України*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
- Україна на шляху до ЄС: виклики та перспективи. (2022). *Національна безпека і оборона*. (1-2 (187-188)). Retrieved from https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf